

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Kato. škofnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pečetnice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

O svinjereji.

Govor poslanca Piška v poslanski zbornici dne 15. junija 1910.

Visoka zbornica! Vsled izrečne želje svojih volilcev si dovoljujem govoriti danes o svinjereji in o cepljenju svinj zoper rudečico, kar je za kmetijstvo gotovo velike važnosti.

V okrajih Maribor in Konjice vladajo žalostne razmere vsled rudečice pri svinjah; toda tudi v drugih okrajih južnih dežela ni veliko boljše.

Najprvo konstatiram, da je po zadnjem štetju živine leta 1900 znašalo število prašičev na Štajerskem 678.910. V političnem okraju mariborskem je bilo koncem leta 1908 44.000 prašičev. Ako pristoje mo k tem skoro ravno toliko spomladnih mladičev, potem vidimo, da je to pri tokratnih visokih cenah važen del kmečkega premoženja.

Najbolj pa spravlja ta del kmečkega premoženja v nevarnost nalezljiva rudečica. Z mirno vestjo lahko trdimo, da vse druge kužne živalske bolezni v zadnjih letih niso napravile toliko škode, kakor rudečica pri svinjah. Mnogo posestnikov je bilo radi večkrat se ponavljajočih slučajev rudečice materielno popolnoma uničenih. Ravno ta bolezen in pa svinjska kuga ste v največji meri povzročili draginjo slanine in mesa. Številki, ki bi govorile o ogromni škodi, žalibog ne moremo navesti, ker se skuša bolezen kolikor mogoče prikriti, ko se pojavi. Gotovo je, da se na povzdigo svinjereje ne da misliti v okrajih, kjer se ta bolezen vgnezdila.

Te razmere so v prvi vrsti zakrivili svinjereji sami.

Zeljo, prikriti bolezen, si lahko tolmačimo iz sledečih razlogov: Prvič kmet ne verjame, da je bolezen nalezljiva, drugič se ljudje boje uradnih organov, kojih prihod ima navadno neprijetne posledice, n. pr. takojšna osnaženje in desinfekcijo hlevov, prepoved prostega gibanja okuženih prašičev, razne kazni in druge sitnosti pri kršenju teh določb, tretjič je velik del ljudstva prepričan, da se mora pri pojavu svinjske bolezni zaklati tudi vse druge prašiče, in četrtič se marsikateri posestnik, celo občinski svetovalci, boje jeze svojih sovaščanov, ker z naznanilom bolezni stopi v veljavo tudi prepoved živinskih listov, ki onemogoči prodajo prašičev.

Iz vseh teh razlogov se svinjskih bolezni ne naznanja drugače, kakor samo, ako pridejo v poštev šele pred kratkim nakupljeni prašiči, ako kupec zahte-

va lahko kako odškodnino, ali pa, ako se bolezen že ne more več prikriti.

To prikrivanje pa bistveno pomaga širiti bolezen, skoro še bolj pa zaklanje od rdečice okuženih prašičev v sili, katerih meso se v poletnem času težko drži.

Brez ovinkov moramo priznati, da imajo svinjereji sami dovolj prilike, omejiti razširjenje rudečice, ako vestno izpolnjujejo določbe glede naznanila glede separiranja. Upamo pa tudi, da bo v bodočnosti nova postava glede kužnih živinskih bolezni razmere izboljšala.

Po drugi strani pa moramo računati z že obstoječimi razmerami, in brezdvomno je dolžnost vlade, deželne uprave in drugih zastopov, storiti vse potrebne korake, da se ljudsko premoženje in vsa javnost po možnosti obvaruje pred težkimi izgubami.

Ravno rudečica se lahko z velikim vspehom pobija s cepljenjem. To varnostno cepljenje obstoja v tem, da se v spomladni cepi vse prašiče s serumom, in se jih na ta način obvaruje pred rudečico za pet ali šest mesecev, to je za ravno najbolj nevarni čas, čez poletje.

Cepljenje zoper rudečico je v južnih deželah že več let sem v navadi. Hvalevredno je podpira deželni odbor, ki plača za vsakega cepljenega prašiča 40 vin. subvencije, in država, ki da na razpolago serum za cepljenje. Stroški, ki jih ima za cepljenje svinjerejec, znašajo pri teh razmerah 40 do 60 vin., kar ne pride v poštev, ako pomislimo, da je vreden približno vsak prašič 70 K. (Poslanec dr. Korošec napravi medklic: Snov za cepljenje je pa včasih za nič.) Poslanec Pišek nadaljuje: To je ravno glavna napaka, in radi tega so mnogi izgubili zaupanje do cepljenja. To je glavni vzrok.

Po poročilih, ki jih imamo, je vspeh cepljenja izvrsten. Na 1000 z dunajskim serumom cepljenih prašičev pridejo približno trije prašiči, ki poginejo deloma vsled rudečice, deloma, ker so bili premalo zavarovani. Ako pa pogledamo k necepljenim prašičem, pri katerih pogine najmanj 20 do 40 prašičev pri vsaki stotini, potem nas mora osupniti velika razlika in velika korist cepljenja nam mora biti očitna.

Ne zavzemal bi se tako za vso stvar, ako bi ne vedel iz lastne skušnje, da je uspeh cepljenja zelo dober. Zelo čudno se mi tudi zdi in skoro neverjetno, ko vidim, da so celo nekateri živinozdravniki proti cepljenju. (Poslanec dr. Korošec: „Stara šola.“) Meni se tudi zdi.

lahu, potem se pa poda v predmestje, kjer stopi na galerijo Alaverdi-Khanovega mesta.

Sredi galerije je bil steber, na katerega se je naslanjal starec z dolgo, snežnobelo brado. Starec je bil slep. Nadir Khulie zapazi, da starec nekaj poje, zato stopi tiho k njemu in sliši sledeče perzijske verzice:

„Svet je pravi most, požuri se, da prideš preko njega.“

„Glej! uvažuj vse, kar najdeš na svojem potu, slabo obkrožuje in nadkriljuje vse dobro.“

Ti modri izreki razvesele Nadir Khulija. Odpre denarnico in podari starcu zlat.

„Hvala lepa, dobri gospod,“ pravi slepec, stiskajoč zlat, in ko spozna zlat, vsklikne:

„Ah, to je zlat. — Dobri gospod, ali imate toliko bogastva, da mi poklanjate zlat?“

„Imam še devetindvetdeset takih,“ odgovori Nadir Khulie.

„Ah, dobri gospod, dajte, dovolite, da se dotaknem Vaših zlatov. Oh, kakšna sreča — prva v mojem življenju. Sto zlatov! Ali govorite resnico? Dovolite, prosim, da se jih dotaknem. Kaka radost! Nič drugo, nego samo, da se dotaknem samo za trenotek zlata, samo za trenotek, en sam edini trenotek!“

Dobri Nadir Khulie vzame denarnico in jo da v brazdaste starčeve roke.

„To je moje premoženje, moje vse,“ mu reče. „Žal mi je, da ga ne morem deliti s teboj.“

Komaj je imel starec denarnico v roki, že je izginila v njegovem širokem kaftanu.

„Oho, prijatelj,“ se začudi Nadir Khulie. „Kaj pa delaš, kje je moja denarnica?“

Slepec se med tem obrne in začne kakor poprej:

Drugi vzrok, ki zahteva, da se cepljenje zoper rudečico po možnosti podpira, so žalostne razmere, ki vladajo skoro povsod v naši svinjereji. Temeljita desinfekcija je navadno v največ slučajih pri najboljši volji posestnikov nemogoča.

Ako pa se včasih tudi kak hlev desinficira, pa se potem rudečica povrne, potem je posestnik prepričan, da je bila desinfekcija brezpotrebna sitnost, ki se ji izogne s tem, da novih slučajev bolezni ne naznani.

Pri vsem tem pa moramo še pomisliti, da ostane lahko najtemeljitejša desinfekcija hlevov brezvspešna, ako se nahaja okužena snov na dvoriščih, pašnikih in drugod. Ako zmanjšamo s cepljenjem število slučajev rudečice, omejimo s tem tudi razne zalege in gnezdišča te bolezni in odvrnemo nevarnost, da bi se okužili necepljeni prašiči. Vsi ti razlogi odločno zahtevajo, da moramo cepljenje zoper rudečico kolikor je le mogoče podpirati. Sedaj se to vrši, kakor sem že omenil, na ta način, da se podpira zdravnik, ki cepi, in se preskrbi dotični serum. Cepljenje zoper rudečico in njegovi vspehi so pa med kmečkim ljudstvom mnogo premalo znani. V političnem okraju mariborskem je bilo leta 1909 cepljenih samo 523 prašičev, in v konjiškem okraju leta 1906 661 in leta 1907 samo 600. Pri cepljenih prašičih se ni pojavila rudečica. Ali ni to znamenje, da cepljenje pomaga?

Ako hočemo vzbuditi med ljudstvom zaupanje do cepljenja zoper rudečico, bi morala v slučajih, ko prašiči niso bili dovolj zavarovani, ali ako navzlic cepljenju tekem šest mesecev po cepljenju dotični prašiči resnično na rudečico poginejo, dežela ali pa država posestnikom povrniti škodo, kakor to dela nižjeavstrijski deželni zbor.

Kakor je razvidno iz uradnih poročil, poginejo pri 100 cepljenih prašičih samo trije. Taka odškodnina bi radi tega gotovo ne obremenila dežele ravno preveč.

To bi bilo dobro tudi za zdravnika, ki cepi, ker bi lahko s popolno gotovostjo priporočal cepljenje in bi ne bil v nevarnosti, da izgubi zaupanje ljudstva, ako bi se resnično po cepljenju še dogodil slučaj rudečice, ali ako bi cepljena žival ne bila dovolj zavarovana.

Opozoriti moram še na dejstvo, da se sempatja pojavi tudi svinjska kuga, da pa ljudstvo ne zna zadostno razločevati obeh bolezni.

Vsporedno s to zadevo moram izraziti še neko željo. Na deželi, posebno v mojem, mariborskem okraju, vlada silno pomanjkanje živinozdravnikov. Toza-

„Svet je pravi most, požuri se, da prideš preko njega.“

„Vrni mi denarnico!“ zavpije razjarjen Nadir. „Glej,“ odgovori starec z blagim glasom. „Glej, in ovažuj vse, kar najdeš na potu življenja, slabo obvladuje in nadkriljuje vse dobro.“

Starčeva roka je bila skrita v kaftanu.

„Jaz hočem svojo denarnico,“ zareži ljuti Nadir. Ker mu pa starec ni hotel odgovoriti, ga s silo zgrabi za mršavo roko.

„Dobri muselmani, dobri muselmani!“ kriči slepec. „Na pomoč! Na pomoč! Nevernik mi hoče pobrati sadove vaše darežljivosti.“

Ljudje, ki so slišali vpitje, so prileteli skupaj; bila je že velika gruča. Nadir Khulie se je rotil in zaklinjal, da je nedolžen ter da hoče svoj denar. A zastoj. Dosedanja hrabrost ga je jela zapuščati. Nasloni se na steber, in s strahom premišljuje, kaj bo iz njega, kam naj se poda brez denarja, brez prijatelja — izgubljen v tem sleparskem svetu.

Zalosten sede na stopnice pri mostu in zakrije obraz, da bi ne opazili mimoidoči njegovih solz.

„Delal sem prav,“ je govoril sam s seboj, „pa 'Alah me kaznuje kot zločinca; a saj je tudi on, moj oče, umrl zato, ker je delal prav. Kje je pravica?“

„Nu, naj pride, kar hoče; biti moram odločen. Bog pomaga vernikom. Nu, pa kaj mi pomagajo vsi ti izreki.“

Postal je lačen. Preiskal je kaftan — a bil je prazen.

„Oh, ko bi imel vsaj svojo mezgo,“ vzdihne. „Ali, vse je izgubljeno, kje je pravica?“

Naenkrat zasliši za seboj neko hrzanje, in ko se ozre, zapazi svojo zvesto mezgo.

[Konec prihodnjega]

PODLISTEK.

Zlati Nadir Khulie ali petdeset slepcev.

(Arabska povest, spisal G. Milevski. Iz hrvatskega —g.—)

Nadir Khulija je preganjala nesreča, kakor malo koga. Njegovega očeta Nadir Essema je vjel mogočni sultan, a revež ni imel nobenega, ki bi ga rešil, in to je še bolj pospešilo njegov propad.

Nadir Khulie je moral pobegniti iz gradu, v katerem je prebil mnogo srečnih dni. Siva meza in bornih sto zlatov je bilo vse, kar je mogel ohraniti iz zlate prošlosti. Njegova prihodnost pa je bila zavita v meglo in temo, a vendar njegova pobožna duša ni izgubila nade do srečnejše, milejše bodočnosti. Zato je molil k 'Alahu — svojemu bogu — da ga dovede v ono boljše, lepšo bodočnost.

Molil je in obiskal sveta mesta, Meko in Medino, a slednjič je romal še tja v Ispahem in upal, da ga bog tam usliši. Vsako mohamedanom sveto mesto ga je osrčilo. Okrepiljen z zadovoljstvom in nekakim notranjim mirom je prišel v predmestje Džulfa.

Zarko solnce je plavalo po modrem nebu. Nadir se poda na bližnji grič, da se navžije krasnega razgleda. Z ene strani je videl nižino z več sto vasmii, potoki in mostovi. A vse to je bilo okrašeno z divnimi južnimi rastlinami. Z druge strani je pa zrl pred seboj Ispahem v vsej njegovej moči. Sredi mesta se je dvigal mogočen grad, a okoli njega so se dvigale v zrak velikanske palače, iz katerih so se dobro poznale džamije s svojimi vitkimi stolpi. Bilo jih je čez 200. Nadir Khulie pade na obraz in pomoli k svojemu 'A-